

Standard Eurobarometer 76

ALLMÄNNA OPINIONEN I EUROPEISKA UNIONEN Höst 2011

NATIONELL RAPPORT

SVERIGE

Undersökningen som ligger till grund för den här rapporten har beställts och koordinerats av Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för kommunikation.

Rapporten har producerats för den Europeiska kommissionens representation i Sverige.

Det här dokumentet representerar inte den Europeiska kommissionens åsikter.
De tolkningar och åsikter som framförs är uteslutande författarens.

Standard Eurobarometer 76 / Höst 2011 – TNS Opinion & Social

Innehållsförteckning

Hur ska den finansiella och ekonomiska krisen hanteras?	3
Svenskarna sätter ribban högt för EU:s tillväxtmål	4
Vad EU bör prioritera	5
Informationsinhämtning	8
Mediernas bevakning av EU	11

Denna nationella rapport för EU-kommissionens representation i Sverige har skrivits av Adam Claus, TNS Sifo AB.

Hur ska den finansiella och ekonomiska krisen hanteras?

Det finns en stark allmän opinion i EU, och framförallt i Sverige, att det behövs initiativ och handling för att EU ska kunna ta sig ur den nuvarande finansiella och ekonomiska krisen och förbereda sig för nästa årtionde. En klar majoritet av medborgarna anser att sex av de sju initiativ som definierats av EU, för Europa 2020-strategin, är viktiga. Detta gäller i synnerhet för Sverige, där svenskarna till en betydligt högre grad än övriga européer anser att dessa sex initiativ är viktiga.

Rankningen av vad som upplevs som mest viktigt av dessa sju initiativ är nästan identisk mellan Sverige och EU som helhet, med ett betydande undantag. Som i så många andra avseenden så utmärker sig svenskarna när det gäller sitt starka engagemang för miljön och en hållbar utveckling.

För svenskarna så är det ”att främja en ekonomi som använder mindre naturresurser och släpper ut mindre växthusgaser” som är det absolut viktigaste initiativet. Inte mindre än 92 % av svenskarna, jämfört med 75 % av européerna, anser att detta är viktigt. Inget annat EU-land kan uppvisa en lika hög nivå som Sverige.

Sociala åtgärder toppar annars rankningen. Det viktigaste initiativet för européerna (79 %), och näst viktigast för svenskarna (88 %), är ”att hjälpa de fattiga och socialt utslagna och göra det möjligt för dem att få en aktiv roll i samhället”. Som god tvåa inom EU (78 %) och trea i Sverige (81 %) kommer sedan ”att modernisera arbetsmarknaden i syfte att höja sysselsättningsnivån”. Det som svenskar liksom européer sätter främst är därför initiativ som rör miljön, utanförskap och ökad sysselsättning.

Den allmänna uppfattningen, både i EU och i Sverige, om hur viktiga dessa initiativ upplevs är relativt stabil från tidigare mätning, men det finns några klara undantag när det gäller bl.a. Sverige. Detta gäller bl.a. just en modernisering av arbetsmarknaden för att öka sysselsättningen. Andelen svenskar som anser detta viktigt har ökat från 72 % till nuvarande 81 %. En rädsla för att arbetslösheten kan komma att öka i Sverige i spåren av den allmänna ekonomiska oron inom EU är säkert en bidragande faktor till detta. Även om Sverige hittills varit relativt förskonat från den utbredda ekonomiska krisen inom EU, så börjar dess skugga komma allt närmare Sverige.

Tätt efter dessa sociala och miljöinriktade initiativ följer tre initiativ som rör utbildning, ökad konkurrenskraft och forskning. Att ”höja kvaliteten och göra den högre utbildningen inom EU mer attraktiv” upplevs som viktigt av 80 % av svenskarna, och 70 % av européerna. Även forskningen anses ha hög vikt och 76 % av svenskarna, 60 % av européerna, håller fram detta initiativ som viktigt.

När det gäller ”att bidra till att göra EU:s industriella bas mer konkurrenskraftig genom att främja entreprenörskap och utveckla ny kompetens” så upplever inte bara svenskarna detta som viktigt (77 % mot 69 % av européerna) utan det är också något som ökat i betydelse från förra årets 70 % i Sverige.

Det är egentligen bara ett av EU:s initiativ som har en lägre dignitet bland medborgarna och det är ”att utveckla e-ekonomin genom att främja ultrasnabbt Internet inom EU”. Om svenskarna för de övriga initiativen utmärker sig genom att till en högre grad än övriga européer anse dessa vara viktiga, så är det här tvärtom. 49 % av européerna upplever detta som viktigt mot bara 27 % av svenskarna. Jämfört med många EU-länder har Sverige en relativt väl utbyggd Internet- och bredbandskapacitet, och detta utan att kanske e-ekonomin upplevs som en så betydande kraft att motarbeta en ekonomisk kris med. Så svenskarna ser inte detta som ett tillräckligt viktigt verktyg för att möta framtidens problem.

Svenskarna sätter ribban högt för EU:s tillväxtmål

EU har i sin strategi Europa 2020 formulerat åtta kvantifierbara tillväxtmål som ska uppnås 2020.

Fig. 1 Är målen för högt satta, lagom eller lågt satta?

	För lågt		Lagom högt	
	EU27	SE	EU27	SE
Minst 40 procent av den yngre generationen ska ha slutbetyg eller en examen	17 %	69 %	48 %	25 %
Andelen ungdomar som slutar skolan utan fullständiga kvalifikationer ska minska till 10 %	27 %	53 %	50 %	36 %
Antalet européer som lever under fattigdomsgränsen ska minska med en fjärdedel fram till 2020	25 %	44 %	49 %	42 %
EU:s växthusgasutsläpp ska minska med minst 20 procent fram till 2020 jämfört med 1990	19 %	40 %	53 %	44 %
Andelen förnybar energi i EU ska öka med 20 procent fram till 2020	19 %	37 %	57 %	49 %
Tre av fyra män och kvinnor mellan 20 och 64 år ska ha ett jobb	16 %	35 %	60 %	51 %
Energieffektiviteten i EU ska öka med 20 procent fram till 2020	16 %	28 %	60 %	58 %
Den andel medel som investeras i forskning och utveckling ska årligen uppgå till 3 procent av det välstånd som EU genererar	17 %	23 %	55 %	58 %

Överlag menar minst hälften av européerna att samtliga tillväxtmål har en lagom hög ambitionsnivå, och därmed borde vara genomförbara. Många svenskar å andra sidan menar att målen är för lågt satta. För varje tillväxtmål är det en betydligt högre andel svenskar än européer som anser att målen är för lågt satta. Det finns heller inget mål där svenskarna till högre grad än européerna anser att målet är för högt satt.

Det är ingen tvekan om att svenskarna har en betydligt högre ambitionsnivå och sätter ribban högre när det gäller tillväxtmålen än européerna. Givetvis är det lätt att bara vilja mer, speciellt som målen inte specificerar vad det kommer att kosta i pengar och ansträngningar att uppfylla de redan satta målen, men det samma gäller i så fall även övriga européer.

Det finns ingen uppenbar förklaring till varför Sverige skiljer sig från övriga EU. En möjlig förklaring kan vara att svenskarna något underskattar vad som krävs för att genomföra det hela och vilka hinder man riskerar att möta.

Som störst blir skillnaden mellan svenskarna och européerna när det gäller utbildningsfrågor, då främst att ”minst 40 procent av den yngre generationen ska ha slutbetyg eller en examen”. Andelen svenskar som tycker att målet är för lågt satt är 69 % mot EU-snittet på 17 %. Det är t.o.m. så att nästan en tredjedel (30 %) av européerna tycker att målet är direkt för högt satt mot 5 % bland svenskarna. Att det är en så enormt stor skillnad kan vara att i många svenskers öron låter 40 % som en mycket låg nivå om man jämför med hur situation är i Sverige. Man har troligen inte lagt in aspekten om hur utgångsläget ser ut i andra länder inom EU, och hur långt ifrån målet man kanske är.

När det gäller de miljörelaterade målen, minskning av växthusgasutsläppen och öka andelen förnybar energi, så är det visserligen en substantiellt högre andel svenskar än européer som vill gå längre än EU:s mål. Men andelen som tycker att målen är lagom högt satta skiljer sig inte dramatiskt åt mellan Sverige och EU i stort, 8 respektive 9 procentenheter. Till skillnad från utbildningsfrågan, där målet med svenska mått kanske ses som lågt, så är de miljörelaterade målen något som Sverige under en rad år kämpat med och har direkt erfarenhet av hur svårt det är att komma framåt och uppnå dem.

Vad EU bör prioritera

Innovation

I särklass högst prioriterat av vad svenskarna anser att EU ska satsa på när det gäller innovation är att ”inrikta forskning mot nya utmaningar som klimatförändringen samt energi- och resurseffektivitet”, inte mindre än 63 % sätter det i första hand. Med tanke på att svenskarna generellt fokuserar mer på olika typer miljöfrågor än européerna i stort, så är det inte förvånande att denna andel är betydligt högre än européernas 38 %. Men även i hela EU är detta det man i störst utsträckning prioriterar i första hand. Ungefär var femte svensk prioriterar istället i första hand att ”ge mer ekonomiskt stöd till forskning” (18 % mot 28 % av européerna) och att ”uppmuntra forskare att samarbeta” (svenskar 17 % och européer 27 %).

Unga människor

Vad EU bör prioritera i första hand när det gäller ungdomar får ett entydigt svar i EU liksom i Sverige. Det är sysselsättningen; att ”få fler ungdomar i arbete” sätter ungefär hälften av innevånarna i första hand (svenskar 56 % och européerna 51 %). Det är heller ingen skillnad mellan ungas och äldres uppfattning, alla är helt överens om vad som bör ha högst prioritet när det gäller ungdomar. Som en mycket god tvåa kommer sedan att prioritera att ”höja den övergripande kvalitén på alla utbildningsnivåer” med drygt en tredjedel av innevånarna som sätter det i första hand, 39 % av svenskarna och 35 % av européerna. Långt efter dessa två områden hamnar ”uppmuntra studenterna att studera i ett annat EU-land” med bara ett fåtal svenskar (5 %) och var tionde europé (11 %) som anser det vara det viktigaste.

Energi

Det finns klara skillnader mellan svenskarna och EU i stort för hur man vill att EU prioriterar inom energiområdet. En klar majoritet av alla svenskar (55 %) vill i första hand prioritera främjandet av förnybara energikällor. Det är visserligen nummer ett även bland européerna, men då med en lägre andel (40 %). Med svenskarnas höga miljöengagemang är det inte så konstigt att hela 33 % vill att EU ska prioritera en minskning av koldioxidutsläppen från transportsektorn, mot 23 % av européerna. Det som får en klar andraplacering bland européerna (32 %), att ”ge ekonomiskt stöd till små företag och hushåll så att de kan effektivisera sin energiförbrukning”, är bara något som 11 % av svenskarna sätter i första hand.

Industrin

Svenskarna har två områden som man starkt vill se att de prioriteras när det gäller industrin. Bägge ses visserligen som viktiga prioriteringsområden även bland européerna men på en lägre nivå. I topp bland svenskarna (47 % mot EU 31 %) hamnar att ”fullt ut utnyttja potentialen i den gröna ekonomin”. Men det är inte bara miljöaspekter som svenskarna sätter högt på prioriteringslistan, man vill också förenkla byråkratin. Svenskarna har en stark önskan att prioritera ”att förändra reglerna så att det blir lättare att starta och driva ett företag, särskilt små och medelstora företag” med 43 % som sätter det i första hand mot 35 % av européerna. Ett område som 28 % av européerna vill prioritera i första hand är att ”omstrukturera de industrier som har problem”. Detta är något som bara en blygsam andel av svenskarna (9 %) prioriterar. Något som inte är så märkligt med tanke på att Sverige redan har varit igenom årtionden av att omstrukturera hela industrisektorer som hamnat i svårigheter, och man nu kanske upplever att man kommit ur den tunneln och att detta inte har så hög prioritet.

Arbete och kompetens

Med en relativt hög arbetslöshet så är ”arbete och kompetens” ett centralt område för många inom EU. En överväldigande majoritet av svenskarna (62 %) och 42 % av européerna sätter ”att främja utbildning och skapa utbildningstillfällen för alla i arbetsför ålder” som toppprioritet för EU inom området. Men man inser också att det är en föränderlig värld och att det kan komma att krävas förändring och anpassning för att få eller behålla ett arbete. ”Att hjälpa människor att anpassa sig till nya arbetsförhållanden och eventuella karriärbyten” kommer därför i första hand för 30 % av svenskarna och 36 % av européerna. Med sitt mer perifera geografiska läge så är det inte så märkligt att mycket få svenskar (7 % mot 18 % av européerna) ser behovet av att i första hand prioritera garantin att människor har rätt att bo och arbeta i en annan medlemsstat. Arbetslösheten löser man hellre genom utbildning och utveckling på plats än att flytta till ett annat land.

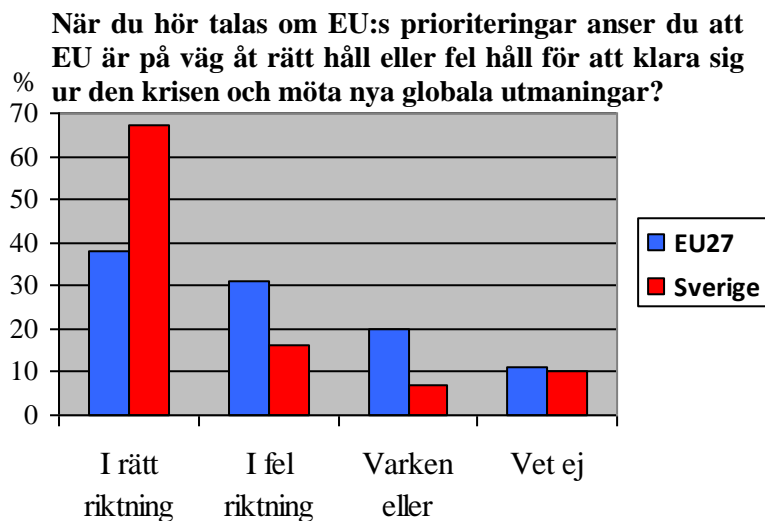
Fattigdom

Det område som klart flest svenskar (51 %) och européer (40 %) vill att EU prioriterar i första hand när det gäller fattigdom är ”att säkerställa ett hållbart socialt skyddssystem och pensionssystem och bättre tillgång till sjukvårdssystemet”. För svenskarna kommer sedan ”att bekämpa diskriminering och hjälpa utsatta grupper” på önskelistan med 28 % som sätter det först, bland européerna 25 %. Intressant är att om man ser på svenska ungdomar (15–24 år) så skiljer sig deras uppfattning markant åt mot svenskarnas i stort. Nästan hälften av dessa (48 %) vill i första hand prioritera bekämpningen av diskriminering och hjälpa utsatta, medan 35 % sätter det sociala skyddsnetet först. Det område som lägst antal, både svenskar i stort (20 %) och de svenska ungdomarna (17 %), sätter i första hand är ”att tillhandahålla utbildnings- och arbetstillfällen till de mest sårbara”.

Internet

När det gäller Internet så utkristalliserar sig två områden som svenskarna gärna ser att EU prioriterar. 40 % av svenskarna (33 % av européerna), vill i första hand prioritera att ”ge alla EU-medborgare tillgång till bredband. Tätt därefter kommer att ”utveckla fler Internettjänster till medborgarna (t.ex. e-förvaltning och webbaserade hälso- och sjukvårdstjänster)” som 35 % av svenskarna och 23 % av européerna vill prioritera i första hand. Om det bara hade varit upp till de yngre svenskarna (15–39 år) så hade detta område haft en topplacering med 40–46 % (26–27 % av européerna i samma åldersgrupp) som satte det i första hand. Att ”öka konsumenternas förtroende för e-handel (köp av varor och tjänster på nätet)” så är det bara 17 % av svenskarna (25 % av européerna) som prioriterar det i första hand.

Fig. 2

Svenskarna har en mycket stark tilltro till att EU:s prioriteringar sätter EU på rätt väg för att ta sig ur krisen och möta nya globala utmaningar. Inte mindre än 67 % av svenskarna anser att detta är rätt riktning för EU för att möta dessa utmaningar, den högsta nivån bland samtliga 27 EU-länder. Men även om européerna i stort inte når upp till samma massivt positiva uppfattning som svenskarna så det ändå knappa 40 % som håller med svenskarna. Inom EU finns dock en substantiell grupp på nästan var tredje (31 %) som har den motsatta uppfattningen och menar att det t.o.m. är fel riktning, en grupp som är en blygsam minoritet i Sverige med 16 %.

Informationsinhämtning

Generellt uppfattar svenskar och européer att människor i allmänhet i det egna landet inte är speciellt välinformerade i EU-frågor, samtidigt som en högre andel anser att de själva är välinformerade. Bland svenskarna anser 23 % att allmänheten är välinformerad (européerna 24 %) medan 37 % (européerna 33 %) anser att de själva är det.

Inget av de övriga EU-länderna slår Sverige när det gäller medieanvändning. Ser man till det sammanslagna indexet för samtliga medier (TV, TV via Internet, radio, tidningar/ tidskrifter, Internet och sociala nätverk på nätet) så har inte mindre än 79 % av svenskarna en mycket hög användningsgrad mot européernas betydligt mer blygsamma nivå på 39 %. Närmast efter Sverige ligger Danmark på 69 %. Ser man på de yngre svenskarna 15-39 år så är andelen höganvändare av medier 90-91 %, mot motsvarande grupp bland européerna som är 55-62 %.

Störst är skillnaden mellan svenskarnas och européernas användning av Internet. Hela 92 % av svenskarna (européerna 64 %) använder Internet varje vecka, bland de yngre svenskarna (15-39 år) har samtliga denna höga grad av användning (100 %). Men skillnaden i denna yngre åldersgrupp jämfört med européerna är inte så stor (européerna 83-93 %).

Fig.3 Varifrån får du merparten av dina nyheter om nationella politiska frågor i första hand?

	EU27	Sverige
TV	64 %	44 %
Tidningar & tidskrifter	12 %	28 %
Radio	8 %	14 %
Internet	11 %	14 %

Fig.4 Varifrån får du merparten av dina nyheter om EU-politiska frågor i första hand?

	EU27	Sverige
TV	61 %	53 %
Tidningar & tidskrifter	11 %	22 %
Radio	7 %	12 %
Internet	10 %	11 %

Användning av olika medier i sig är intressant, men det sätts i en annan relation om man ser till varifrån medborgarna får sina politiska nyheter. Även om svenskarnas användning av alla olika medier är mycket högt och Internet är en naturlig del av vardagen, så är det fortfarande framförallt från det klassiska mediet TV och till viss del pressen som man i första hand inhämtar politiska nyheter.

Men detta beteende kommer i framtiden säkerligen att ändras. Ser man till de yngre svenskarna (15–39 år) så är Internet förstahandsvalet för nyhetsinformation om nationella politiska frågor för 26–29 % (européerna 17–24 %). TV är visserligen viktig för denna nyhetsinformation även bland de yngre men inte lika dominerande som i hela befolkningen, 34–36 % av svenskarna 15–39 år har TV som förstahandsval.

Bland européerna spelar det inte så stor roll om det rör sig om nyheter om nationella politiska frågor eller om EU-politiska, mönstret är det samma för varifrån man i första hand får nyheterna. Men för svenskarna blir det starka nyhetsmediet TV, än starkare när det gäller EU-politiska frågor.

Även om Internet ännu inte kan mäta sig med de klassiska medierna som förstahandsalternativ för att få merparten av nyheter om nationella och EU-politiska frågor, så är det ändå 46 % av svenskarna och 29 % av européerna som totalt sett får nyheter om nationella frågor via Internet. För EU-frågor är det 35 % av svenskarna (européerna 26 %) som använder Internet.

Internet är därför långtifrån en oviktig källa för information om politiska nyheter. Men Internet är stort, så var på nätet hittar medborgarna sina nyheter om politiska frågor? För svenskar som européer är olika webbplatser för tidningar, nyhetstidskrifter etc. de i särklass viktigaste webbplatserna. Nästan 9 av 10 svenskar (88 %) använder dessa för att få nyheter om nationella politiska frågor, av européerna 70 %. Först långt därefter (svenskar 44 % och européer 24 %) kommer den näst mest använda typen, institutionella och officiella webbplatser.

Mönstret är mycket likartat för nyheter om EU-politiska frågor där 83 % av svenskarna (européer 72 %), använder tidningarnas webbplatser medan officiella webbplatser används av ungefär hälften så många (svenskar 42 % och européer 34 %).

Fig.5 Vilket av följande påståenden om Internet ligger närmast din egen åsikt?

	EU27	Sverige
Litar mer på institutionella och officiella webbplatser än andra webbplatser	38 %	74 %
Litar mindre på institutionella och officiella webbplatser än andra webbplatser	17 %	11 %
Gör ingen skillnad mellan officiella webbplatser och andra webbplatser (spontant)	22 %	8 %
Litar inte på det som finns på Internet (spontant)	9 %	2 %
Vet ej (spontant)	14 %	5 %

Svenskarna har en grundmurat stark tilltro till att statliga myndigheter och institutioner är att lita på och kanske inte vinklar information på samma sätt som andra webbplatser kan tänkas göra. Européerna i allmänhet delar dock inte denna starka tilltro utan är mer benägna att se olika webbplatser som likvärdiga.

Det kan tyckas märkligt att inte fler svenskar hämtar sina politiska nyheter från de officiella webbplatserna om förtroendet för dem är så mycket högre. Men att använda de officiella webbplatserna kräver att man inte bara slentrianmässigt besöker sina vanliga informationsplatser som t.ex. tidningarnas, utan aktivt tar sig tid och letar upp de officiella och besöker dem. Om man spekulerar så kanske en del också uppfattar den officiella informationen som visserligen mer trovärdig, men inte lika lätt att ta till sig som informationen på tidningarnas webbplatser.

Fig.6 Andelen som instämmer (helt instämmer och benägen att instämna) i påståendena

	EU27	Sverige
Sociala nätverk på Internet är ett modernt sätt att hålla sig à jour med politiken	47 %	65 %
Information om politiska frågor från sociala nätverk på Internet är inte att lita på	40 %	65 %
Sociala nätverk på Internet kan få människor intresserade av politiska frågor	47 %	82 %
Sociala nätverk på Internet är ett bra sätt att få säga sin åsikt i politiska frågor	47 %	70 %

Framförallt svenskarna ser stora möjligheter med att använda sociala nätverk på Internet för politiska frågor. Med tanke på den höga graden av Internetanvändning i Sverige så är skillnaden jämfört med européerna inte så underlig. Men trots att svenskarna ser de politiska möjligheterna med sociala nätverk, så är en klar majoritet också tillräckligt realistiska att ha en skeptisk syn på om informationen där verkligen är att lita på. Detta är en uppfattning som till hög grad även svenska ungdomar delar.

Mediernas bevakning av EU

Fig.7a Tycker du att det rent allmänt talas det för mycket/lagom/för lite om EU i följande medier?

EU27	För mycket	Lagom	För lite	Vet ej
TV	11 %	54 %	28 %	7 %
Radio	6 %	48 %	26 %	20 %
Press	10 %	55 %	19 %	16 %
På webbplatser	5 %	41 %	12 %	42 %

Fig.7b

Sverige	För mycket	Lagom	För lite	Vet ej
TV	4 %	56 %	34 %	6 %
Radio	2 %	46 %	34 %	18 %
Press	4 %	58 %	33 %	5 %
På webbplatser	1 %	45 %	18 %	36 %

Det är en samstämmig bild i Sverige och EU i stort att det allmänt talas lagom mycket om EU i de flesta medier, med runt 50 % av befolkningen som delar den uppfattningen. Sedan hade det varit en omöjlig uppgift att göra alla tillfreds, det kommer alltid att finnas de som tycker att det är för mycket eller för lite. Men andelen som tycker att det är för lite är markant större än de som tycker att det är för mycket, i EU och i synnerhet i Sverige. Så det verkar inte finnas en perfekt balans i medierna idag, utan många medborgare efterfrågar ett större utrymme för EU-frågor.

Fig.8a Tycker du att EU framställs alltför positivt, objektivt eller alltför negativt i följande medier?

EU27	Alltför positivt	Objektivt	Alltför negativt	Vet ej
TV	16 %	55 %	14 %	15 %
Radio	10 %	53 %	10 %	27 %
Press	11 %	52 %	14 %	23 %
På webbplatser	6 %	38 %	7 %	49 %

Fig.8b

Sverige	Alltför positivt	Objektivt	Alltför negativt	Vet ej
TV	17 %	57 %	16 %	10 %
Radio	11 %	56 %	10 %	23 %
Press	15 %	45 %	28 %	12 %
På webbplatser	6 %	36 %	14 %	44 %

Oavsett om man anser att det är lagom mycket tal om EU eller inte i medierna, så är det uppenbart att den i särklass mest betydande källan till nyheter om EU för både svenskar och européer, TV, verkar ha hittat en bra jämvikt i hur man rapporterar om EU. Dryga hälften av alla svenskar och européer upplever att TV framställer EU på ett objektivet sett, och ungefär lika stora andelar upplever framställningen som alltför positiv eller alltför negativ. Mönstret är sedan likartat för radio.

Dessa uppfattningar är också relativt stabila sedan förra undersökningen, men det finns några undantag. I Sverige har det skett en viss förskjutning i uppfattningen om pressen och dess objektivitet när det gäller EU. Förra året upplevde 19 % av svenskarna att pressen var alltför negativ, denna andel har nu ökat till 28 %. Samtidigt har de som tycker att pressens bevakning varit objektiv minskat från 50 % till 45 %.